

lizare numai în măsura în care domnia lovea în privilegiile lor »¹. Reușind pînă la urmă să aibă acest domn în persoana lui Neagoe, ruda lor, Craioveștii îl sprijină din nou în acțiunea de întărire a domniei și de organizare a țării, fapt prin care « boierii olteni « trădau » de fapt interesele marii boierimi legate de fărîmîțarea feudală »².

Neagoe Basarab nu a fost, cum s-a spus, un instrument în mîinile acestei familii, ci a fost o puternică personalitate, cea mai puternică din cîte s-a ridicat din mijlocul ei, și cel mai ilustru dintre Craiovești³. Împărtășind, ca boier și membru al familiei Craioveștilor modul de a gîndi al familiei și clasei sale într-o serie de probleme, în special de politică externă⁴, el s-a văzut, odată ajuns pe tron, în fața unor realități care îi impuneau o optică deosebită, apropiată de a înaintașilor săi care luptaseră pentru centralizarea statului și întărirea prestigiului domniei față de clasa feudalilor. Nu e singurul caz în care se produce o atare schimbare de perspectivă. Mircea Ciobanul și Lăpușneanu, boieri, au devenit, ca domni, adevărați casapi ai clasei lor. Neagoe prin sprijinul familiei sale și al facțiunii în fruntea căreia stătea aceasta, ca și prin prestigiul său personal, a reușit să-și impună autoritatea fără să fie obligat să recurgă la metodele lui Mihnea cel Rău sau Mircea Ciobanul. În timpul domniei lui n-au căzut decît cîteva capete, iar dușmanii săi și ai partidei care îl sprijinea au fost obligați să aștepte peste hotare « poftita de ei moarte a lui Neagoe Vodă »⁵, spre a reveni apoi și a deschide o lungă luptă cu Craioveștii, sfîrșită prin înfrîngerea acestora⁶. E ceea ce ne face să credem că nu Craioveștii ca familie sînt cei care asigură forța tronului lui Neagoe, ci Neagoe, prin însușirile sale de diplomat și om de stat, prin prestigiul său personal, asigură acest apogeu al puterii Craioveștilor, folosindu-se de împrejurările externe favorabile⁷. Este ceea ce vedem și din « Viața lui Nifon », un panegiric al domniei lui⁸.

În aceste condiții în care (fie că o acceptă de bună voie, fie că nu pot s-o schimbe), boierimea se împacă cu situația unui domn autoritar și înconjurat de o curte credincioasă, în mijlocul căreia poate face figura unui bazileu bizantin, imaginea « grădinii » îngrijită de grădinarul destoinic putea să reflecte o stare de lucruri reală. Iar îmbinarea atît de intimă, în ciuda faptului că pînă atunci stătuseră la antipod, a modului de a gîndi domnesc cu cel boieresc și, mai precis, craiovesc (vezi capitolul despre soli și războaie) reflectă,

¹ *Istoria Romîniei*, vol. II, București, 1962, p. 623.

² *Ibidem*.

³ Fapt subliniat prima dată de Al. Lapedatu în *art. cit.*, p. 10.

⁴ Acest mod de a gîndi, concretizat în acțiunile lor, a fost analizat de ȘT. ȘTEFĂNESCU, *Rolul boierilor Craiovești în subjugarea Țării Românești de către turci*, în « Studii și referate privind istoria Romîniei », partea I-a, București, 1954, p. 697—718.

⁵ *Istoriile domnilor Țării Românești*, în *Cronicarii munteni*, vol. I, București, 1961, p. 271.

⁶ Această luptă a fost înfățișată de IOAN C. FILITTI, *Banatul Olteniei și Craioveștii*, în « Arhivele Olteniei », 11 (1932), p. 1—36, 135—176 (și extras). Același, *Craioveștii și rolul lor politic*, extras din « Arhivele Olteniei », Nr. 77 (1935).

⁷ Politica externă a lui Neagoe Basarab a fost prezentată în ansamblu pentru prima oară de Manole Neagoe într-un studiu pe care, cu bunăvoința autorului, l-am putut consulta în manuscris.

⁸ Asupra « Vieții lui Nifon » vom reveni cu altă ocazie spre a arăta în ce măsură această scriere exprimă direct tendințele și punctul de vedere al lui Neagoe Basarab. A se vedea în legătură cu aceasta observațiile judicioase ale lui D. RUSSO, *Studii istorice greco-romîne*, Tom. I, p. 30—31.